

Overeenkomsten en verschillen in studie-ervaring en succes Sociale Wetenschappen

Maart 2013, G5 project Universiteit Utrecht

Sanne Nooijens, Silvia Rietdijk en Leoniek Wijngaards-de Meij, FSW, UU.

Samenvatting

Deze rapportage bevat de resultaten van het onderzoek naar studie-ervaringen bij studenten FSW in het bijzonder naar ervaringen van studenten uit de eerste academische generatie (1° GS) en niet-Westerse studenten. Er zijn focusgesprekken met studenten en een aantal experts gehouden welke zijn uitgemond in een vragenlijst over studie-ervaringen. Dit verslag bevat zowel de resultaten van de focusgesprekken als de resultaten uit de vragenlijst.

Studiekeuzes

Met betrekking tot de keuzes die studenten tijdens hun studie moeten maken, blijkt dat 40% van de studenten vindt dat de opleiding niet genoeg informatie biedt over de verschillende studierichtingen en dat ruim een op de drie studenten aangeeft het moeilijk te vinden om een studierichting te kiezen. Daarbij komt dat een groot deel (60%) van de studenten vindt dat er onvoldoende informatie wordt geboden om de student te helpen bij de selectie van vrije keuze vakken. Redenen die hiervoor gegeven worden zijn het gebrek aan structuur en overzicht van de informatie. Studenten geven aan behoefte te hebben aan een duidelijker, snel en logisch te bereiken overzicht van vakken die zij kunnen kiezen in hun vrije keuze ruimte. Op de vraag of de studenten behoefte aan begeleiding hebben gehad bij keuzes tijdens hun studie, en indien gewenst of zij die ook hebben gekregen, geeft iets meer dan 30% van de studenten aan geen behoefte aan begeleiding bij studiekeuzes te hebben. Van de 70% studenten die wel behoefte had aan begeleiding en heeft 40% ondanks de behoefte aan begeleiding deze niet ontvangen.

Studiebegeleiding door tutor en studieadviseur

Wanneer de studenten gevraagd wordt naar de begeleiding die zij tijdens hun tweede en derde jaar van hun studie hebben gebruikt, blijkt dat de studieadviseur meer wordt bezocht dan de tutor, en dat studenten gemiddeld ook meer gesprekken hebben met de studieadviseur dan met de tutor. Ongeveer een op de drie studenten geeft aan dat ze geen contact hebben gehad met de tutor omdat ze niet wisten dat ze een tutor hadden. De studenten die wel begeleiding hebben gehad van een tutor en/of studieadviseur geven aan dat zij verschillende verwachtingen hebben ten opzichte van deze begeleiders. De studieadviseur wordt veelal geraadpleegd omdat studenten op zoek zijn naar concrete kennis en informatie terwijl een tutor wordt gezien als iemand met wie het contact meer persoonlijk is.

Studiegedrag en omstandigheden van de student

Studenten geven aan dat ze af en toe een hoorcollege missen, en vrijwel nooit een werkgroep. Voor een op de drie studenten is de belangrijkste reden voor de aanwezigheid bij werkgroepen het feit dat het een (inspannings)verplichting is. Verzuim lijkt te komen door ziekte, strategische keuzes van de student (bv. deadlines andere cursussen) en de kwaliteit van de docent.

Studiebelemmeringen

Een derde van de studenten noemt als *persoonlijke belemmering* dat zij sommige vakken als erg zwaar ervaren en een derde heeft ziekte of familieomstandigheden als belemmering ervaren. Van de meest genoemde *studiegerelateerde belemmeringen* heeft ruim een derde moeite met academische vaardigheden en iets meer dan een vijfde heeft moeite om een vak of studierichting te kiezen. Een op de zeven studenten geeft aan de Engelse taal als belemmering te ervaren tijdens de studie.

Overeenkomsten en verschillen in studie-ervaringen naar generatie en afkomst

Er zijn geen verschillen gevonden tussen eerste-generatie studenten (1° GS) en niet eerste-generatie studenten (niet 1° GS, noch tussen Niet Westerse en Westerse studenten) als het gaat om het maken van keuzes voor studierichting en/of vakken, het verzuim bij hun studie, de mate waarin de studenten gebruik maken van studiebegeleiding, de behoefte aan begeleiding bij studiekeuze.

1° GS en niet-1° GS verschillen wel op een aantal facetten die met de persoonlijke omgeving te maken hebben. 1° GS studeren meer thuis, praten minder over hun studie met hun ouders en worden minder gestimuleerd tijdens hun studie dan 1° GS. Op het gebied van werk blijkt dat 1° GS gemiddeld meer uren per week werken en zij geven (daardoor) vaker aan dat hun studie onder hun werk dan lijdt.

Niet-Westerse allochtone studenten verschillen niet op deze aspecten van Westerse studenten. Het enige waar niet-Westerse studenten significant in verschillen van Westerse studenten is moeite die zij ervaren hebben met academische vaardigheden, niet-Westerse studenten hebben hier vaker moeite mee.

Voorspelling studiesucces

Vrouwelijke studenten hebben een hoger studiesucces dan mannen en niet-Westerse allochtone studenten behalen gemiddeld minder studiepunten dan Westerse studenten. Opvallend is dat studenten goed aan kunnen geven waardoor hun studie belemmerd wordt, want een aantal belemmeringen blijken gerelateerd te zijn aan het gemiddeld aantal behaalde studiepunten. Persoonlijke belemmeringen die het studiesucces voorspellen zijn 'weinig motivatie voor de studie', 'ziekte of familieomstandigheden' en 'werk naast de studie'. Studiegerelateerde belemmeringen die het studiesucces voorspellen zijn 'moeite met academische vaardigheden' en 'niet aan een vak mogen deelnemen'.

Inleiding

De faculteit Sociale Wetenschappen van de Universiteit Utrecht heeft samen met de faculteiten Geesteswetenschappen (GW), Recht, Economie, Bestuur en Organisatie (REBO) en de opleiding Farmacie aan het begin van 2011 subsidie gekregen om studiesucces (waaronder studie-ervaringen) van verschillende groepen studenten in kaart te brengen en waar mogelijk te bevorderen.

Oorspronkelijk was het G5 project enkel gericht op niet-westerse allochtone studenten, omdat is aangetoond dat zij minder snel doorstromen dan autochtone studenten (Brink, 2005).

Tijdens de start van het project is het onderwerp verbreed naar eerste academische generatie studenten ofwel studenten waarvan beide ouders geen hoger onderwijs hebben gevolgd (1^e GS) omdat sommige onderzoeken hebben uitgewezen dat eerste generatie academici ook risico lopen op vertraging en uitval tijdens de studie (bv. Ishitani & DesJardins, 2002; CBS, 1971 deel 2).

Omdat zowel 1^e GS als niet-Westerse allochtone studenten voor de Universiteit Utrecht relatief onbekende groepen studenten zijn, heeft FSW in december 2011 het initiatief genomen om onderzoek te doen naar studie-ervaringen van studenten en in het bijzonder deze twee groepen. Bij aanvang van het project was het bijvoorbeeld onbekend of het studiesucces en de studie-ervaringen van 1^e GS en niet-1^e GS bij de UU van elkaar verschillen. Om inzicht te krijgen in de studie-ervaring en succes van de verschillende studenten is een onderzoek uitgevoerd bij de opleiding Farmacie, de faculteit Geesteswetenschappen en de faculteit Sociale Wetenschappen. Hiervoor zijn eerst focusgesprekken gehouden met studenten en experts van de faculteiten en opleidingen. Naar aanleiding van de focusgesprekken zijn de belangrijkste thema's die aan bod kwamen verwerkt in een vragenlijst die onder tweede en derdejaars bachelorstudenten van deze faculteit en opleidingen is verspreid.

Deze rapportage richt zich op de studie-ervaringen van studenten FSW die naar voren zijn gekomen uit zowel de vragenlijst als uit de focusgesprekken.

De volgende onderzoeksvragen staan in dit verslag centraal:

Hoe ervaren studenten hun studie bij de Faculteit Sociale Wetenschappen en op welke punten verschilt dit tussen 1^e GS en niet-1^e GS, en tussen niet-westerse studenten en westerse studenten?

Kan studiesucces voorspeld worden door geslacht, generatie student, afkomst en ervaren belemmeringen door de student?

In de vragenlijst is er zowel gevraagd naar studie-ervaring in algemene zin (zoals de ervaring van studeren in de Universiteitsbibliotheek of thuis) als naar situaties waar de faculteit veranderingen in kan aanbrengen (zoals tutoraat en studieadviseurs). De resultaten van het onderzoek bij Geesteswetenschappen en bij de opleiding Farmacie zijn in twee aparte verslagen uitgewerkt.

Methoden

De vragenlijst is samengesteld na analyse van eerder gevoerde focusgesprekken, waaraan zowel niet eerste-generatie studenten en eerste-generatie studenten, als niet-Westerse en Westerse studenten deelnamen.

Respons

De vragenlijst is verspreid onder FSW studenten (alle opleidingen). Studenten van acht grote major verplichte vakken in bachelorjaar 2 en 3 zijn via hoorcolleges opgeroepen om de vragenlijst in te vullen. De link naar de vragenlijst is door de cursuscoördinatoren op Blackboard geplaatst. De studenten die niet reageerden hebben twee herinneringen per mail ontvangen. Studenten werd verteld dat wanneer 70% van de studenten de lijst zou invullen, er een traktatie in de vorm van ijs na afloop van het tentamen uitgedeeld zou worden.

In totaal zijn 1440 FSW-studenten benaderd waarvan 752 respondenten de vragenlijst hebben ingevuld. De respons was 52%. Hoewel er bij het selecteren van de vakken rekening is gehouden met deelname van studenten aan meerdere vakken, is het mogelijk dat een aantal studenten de vragenlijst twee keer heeft ontvangen, echter het was voor studenten niet mogelijk om de lijst twee keer invullen. Hoewel de respons van 70% niet gehaald is, zijn er wel bij alle betrokken vakken ijsjes uitgedeeld na afloop van het tentamen.

In de analyse zijn de antwoorden van 557 respondenten meegenomen. Dit zijn de studenten die voltijd onderwijs volgden in het tweede of derde jaar van een bachelor FSW en niet ouder waren dan 36 jaar. Omdat het onderzoek niet op premaster studenten gericht was, zijn de 148 premaster studenten buiten beschouwing gelaten.

Vragenlijst

De volledige vragenlijst is te vinden in Bijlage 1. In de vragenlijst zijn de volgende variabelen meegenomen:

Generatie student. Aan de student is gevraagd of minimaal één van de ouders een HBO of WO (bachelor, master, doctoraal) opleiding afgerond heeft.

Afkomst. Aan de student is gevraagd waar hij of zij zelf is geboren, en waar zijn/haar vader is geboren, en zijn/haar moeder. Aan de hand van deze geboortelanden is een student als niet-Westers allochtoon gecategoriseerd wanneer of de student zelf, en/of een of beide ouders in een Niet-Westers land is geboren. De CBS-definitie is hiervoor gebruikt: Een niet-Westers allochtoon is een allochtoon met als herkomstgroepering een van de landen in Afrika, Latijns-Amerika en Azië (exclusief Indonesië en Japan) of Turkije (CBS-definitie).

Studie-ervaring. In de vragenlijst zijn meerdere vragen opgenomen over de studie-ervaringen van de student. In bijlage 1 zijn deze vragen terug te vinden. Ze centreren zich rondom keuzes maken tijdens de studie en informatievoorziening, studiebegeleiding (studieadviseur en tutoraat), studie-omgeving en gedrag en ervaren studiebelemmeringen.

Studiesucces (niet uit vragenlijst).

Studiesucces is geoperationaliseerd als het gemiddeld aantal studiepunten dat de student behaald heeft per jaar, tijdens de huidige studie. Het aantal behaalde studiepunten is centraal verkregen per studentnummer, en na de koppeling aan de vragenlijst gegevens uit het bestand verwijderd. Individuele resultaten van studenten zijn uit de gerapporteerde analyses niet te herleiden.

Analyse m.b.t. studie-ervaring (1.1 t/m 1.4)

Rapportage studie-ervaring

De vragen met betrekking tot de studie-ervaringen zijn grotendeels gemeten op een 7-punts Likert schaal (negatief tot positief). De antwoorden op deze vragen worden gerapporteerd in frequentietabellen waarbij in sommige gevallen respectievelijk de positieve en de negatieve antwoordcategorieën samengevoegd om de resultaten overzichtelijk te kunnen rapporteren.

Vergelijking groepen (1.5)

Wanneer twee groepen studenten vergeleken worden op een continue afhankelijke variabele, werd de effect-size Cohen's *d* gerapporteerd. De waarde .2 wordt gezien als een klein verschil, .5 als een matig verschil en .8 als een groot verschil (Cohen, 1988). Ook werd het 95% betrouwbaarheidsinterval voor het verschil tussen de twee groepen gegeven (Confidence Interval, *CI*; Curran-Everett, 2009). Wanneer het verschil tussen groepen op dichotome afhankelijke variabelen werd onderzocht, werd een χ^2 -toets uitgevoerd, waarbij getoetst is met $\alpha = 5\%$. Omdat het exploratief onderzoek betrof werd een correctie van de *family wise* alpha achterwege gelaten.

Voorspelling studiesucces (2)

Om vast te stellen welke variabelen voorspellers waren van het aantal studiepunten dat de student gemiddeld per jaar behaalt, is een multipale regressie-analyse uitgevoerd waarin het gemiddeld aantal studiepunten de afhankelijke variabele was en de variabelen geslacht, afkomst, generatie en ervaren belemmeringen de voorspellende variabelen.

Beschrijving van de groepen studenten

Van de studenten die de vragenlijst hebben ingevuld was 32% een eerste academische generatiestudent (1^e GS) en 6% was van niet-westerse afkomst. Dit komt in grote lijnen overeen met de gegevens uit de Facultaire Introductie van 2011 (FI-week) en de bachelorevaluatie 2011 die reeds eerder voor het G5 project verzameld zijn. Uit de gegevens van de FI-week bleek dat 28% van hen 1^e GS was en 5% van niet-Westerse afkomst. In de bachelorevaluatie 2011 geeft 31% van de studenten aan dat geen van beide ouders hoger onderwijs heeft gevolgd. Naar afkomst werd niet gevraagd.

Van alle westerse studenten was 31,1% van 1^e GS en van de niet-westerse allochtonen was 42,4% 1^e GS.

Studenten kwamen van alle zes de opleidingen van de faculteit Sociale Wetenschappen, zie tabel 2.

Tabel 1. Samenhang academische generatie en afkomst FSW.

		westers	niet-westers	Totaal
1^e GS	Aantal	163	14	177
	Percentage	31,1%	42,4%	31,8%
niet-1e GS	Aantal	361	19	380
	Percentage	68,9%	57,6%	68,2%
Totaal	Aantal	524	33	557
	Percentage	100,0%	100,0%	100,0%

Tabel 2. Studenten per opleiding

opleiding	aantal studenten	percentage
Psychologie	208	37,1
Algemene Sociale Wetenschappen	59	10,6
Culture Antropologie	37	6,7
Onderwijskunde	9	1,6
Pedagogische Wetenschappen	187	33,6
Sociologie	46	8,3
Twee of meer studies	15	1,8
Totaal	557	100

Resultaten

Dit verslag is als volgt opgebouwd. Deel 1 geeft de studie-ervaringen weer die zowel in de vragenlijst (zie bijlage 1) als in de focusgesprekken (zie bijlage 2) centraal stonden. In de laatste paragraaf is gekeken naar de verschillen en overeenkomsten tussen eerste generatie studenten en niet-eerste generatie studenten, en niet-Westerse allochtone studenten en Westerse studenten.

In deel 2 is bekeken welke factoren (geslacht, academische generatie, afkomst en de door studenten aangedragen studiebelemmeringen) het studiesucces van studenten kunnen voorspellen

Deel 1: Studie-ervaringen

In dit verslag zijn de studie-ervaringen van studenten onderverdeeld in enerzijds ervaringen die te maken hebben met de universiteit, zoals keuze studieraden/vrije keuzevakken, de aanwezigheid bij het onderwijs (paragraaf 1.1) en begeleiding door tutor en studieadviseur (paragraaf 1.2). Anderzijds zijn er vragen gesteld over de studieomgeving van de student, zoals studeren in de UB of thuis, steun van ouders en werk naast de studie (paragraaf 1.3). In paragraaf 1.4 worden de persoonlijke- en studiegerelateerde belemmeringen die invloed hebben op hun studie-ervaring. De gevonden verschillen tussen eerste generatie studenten en niet-eerste generatie studenten, en tussen niet-Westerse allochtone studenten en Westerse studenten worden in paragraaf 1.5 besproken.

1.1 *Keuzes tijdens de studie*

1.1.1 *Studiekeuzeprocess tijdens de bachelor*

Studenten spraken tijdens de focusgesprekken specifiek over de keuzes die zij tijdens hun studie moeten maken. Het kiezen van een studierichting en/of vrije keuze vakken vinden zij niet altijd gemakkelijk. In de vragenlijst is specifiek gevraagd naar het proces rondom de keuzes voor studierichting en vrije keuze vakken.

Tabel 3 Beoordeling keuzeprocess studierichting en vrije keuzevakken.

	<i>oneens</i>	<i>neutraal</i>	<i>eens</i>
Ik vind het gemakkelijk om binnen FSW een studierichting te kiezen	36.3	10.8	52.9
De opleiding/ UU verschaft voldoende informatie over studierichting	42.2	14.9	42.9
Het is gemakkelijk om vakken in mijn vrije ruimte te kiezen	47.7	14.3	38.0
De opleiding/ UU verschaft voldoende informatie over de vrije keuze ruimte	61.2	14.6	24.2
Het is gemakkelijk om een overzicht te maken van vakken die ik in mijn vrije ruimte kan kiezen	49.3	16.3	34.4

Aan de ene kant geeft ruim de helft van de studenten aan dat ze het gemakkelijk tot zeer gemakkelijk vinden om een studierichting te kiezen en ruim 40% is positief over de informatie die de faculteit biedt over de verschillende studierichtingen binnen hun studie. Aan de andere kant is te zien dat 36%, dus ruim 1 op de 3 studenten, het niet gemakkelijk vindt om een studierichting te kiezen en dat meer dan 40% vindt dat de opleiding niet genoeg informatie verschaft over de studierichtingen.

Met betrekking tot de vrije keuze ruimte, geeft 47,7% van de studenten aan dat zij lastig vinden vakken voor hun vrije ruimte kiezen. Hierbij is het opvallend dat maar 24% van de studenten positief is over de informatie die de Universiteit biedt over van vrije keuze vakken. Ruim 60% van de studenten geeft aan dat de opleiding/ universiteit onvoldoende informatie aanbiedt om te helpen bij deze keuze. Dit hangt waarschijnlijk samen met het antwoord op de vraag of het gemakkelijk is om een overzicht te krijgen van de verschillende vakken. De helft van de studenten geeft namelijk aan dat zij het niet gemakkelijk vinden om een overzicht te krijgen van de vrije keuze vakken. Hier zal in onderstaande paragraaf dieper op in worden gegaan.

1.1.2 Zoekstrategieën vrije keuze vakken

Uit de focusgesprekken kwam expliciet naar voren dat studenten moeite hebben met het maken van een overzicht met voor hen interessante vakken voor de vrije keuze ruimte. De antwoorden uit de vragenlijst laten een vergelijkbaar beeld zien. Als vervolg op de vraag of het gemakkelijk is om dit overzicht te maken, is de studenten gevraagd hoe en/of waar zij dan zouden zoeken. Uit de antwoorden op deze open vraag blijkt dat bijna geen enkele student vindt dat de informatie over mogelijke keuzevakken voldoende en vindbaar is. De antwoorden variëren van 'het kan wel maar is erg veel werk' tot 'onmogelijk'. Studenten spreken over het ontbreken van structuur binnen de verschillende UU websites waardoor deze onoverzichtelijk zijn en weinig gebruikt worden. Daarnaast vinden zij de zoekfunctie in Osiris te beperkt. Studenten weten niet altijd hoe zij vakken kunnen zoeken die op dat moment niet open staan voor inschrijving. Wanneer zij dit wel weten, dan geeft Osiris geen duidelijk resultaat zonder invoering van de exacte titel of cursuscode, die studenten bij een brede oriëntatie niet tot hun beschikking hebben. Tot slot is de informatie die zij vinden vaak onvolledig of niet up to date.

De studenten zouden het erg waarderen als er een faculteitsoverstijgend overzicht bestond van mogelijk te volgen keuzevakken. Er is behoefte aan een duidelijker, snel en logisch te bereiken overzicht. Een voorbeeld van zo'n overzicht is de (voormalige) cursuskrant van GW waar studenten over te spreken zijn. Helaas is deze sinds dit jaar veranderd en, volgens velen, minder overzichtelijk en hanteerbaar.

1.1.3 Behoeftte aan begeleiding bij studiekeuzes

Omdat studenten tijdens de focusgesprekken aangaven moeite te hebben met het kiezen van vakken in de vrije keuzeruimte is hen in de vragenlijst de vraag gesteld of zij behoefte hadden aan begeleiding bij het maken van keuzes tijdens hun studie en als zij daar behoefte aan hadden, of zij deze begeleiding ook gehad hebben. Van de totale groep studenten geeft iets meer dan 30% aan dat zij bij het maken van studiekeuzes geen behoefte hebben gehad aan persoonlijke begeleiding. Van de overige 70% die wel behoefte had aan deze begeleiding heeft bijna 30% de begeleiding daadwerkelijk gehad. Dit betekent dat iets meer dan 40% wel begeleiding bij keuzes tijdens hun studie had gewild, maar deze niet heeft gehad.

1.2 Studiebegeleiding door tutor en studieadviseur

De studiebegeleiding was een centraal thema in de focusgesprekken met zowel studenten als experts. Studenten gaven in de focusgesprekken aan dat het verschil tussen tutor en studieadviseur voor hen niet altijd even duidelijk is. Na het eerste jaar zeggen sommige studenten niet te weten wie hun tutor is, anderen geven aan geen behoefte aan contact met een tutor te hebben. In de vragenlijst zijn onder andere vragen gesteld over de mate waarin studenten gebruik maken van tutor en/of studieadviseur en hoe zij het contact hebben ervaren.

1.2.1 Mate van gebruik studiebegeleiding

Van de respondenten heeft 17.8% na hun eerste jaar alleen de tutor gesproken, 32.9% sprak alleen de studieadviseur, 27.3% sprak beide. Slechts 21.9% geeft aan na hun eerste bachelorjaar *geen gesprek* hebben gehad met zowel studieadviseur of tutor.

Tabel 4. Begeleiding van studenten in tweede en derde bachelorjaar

	Aantal studenten	Percentage
Geen gesprek	192	25,5
Tutor	135	18,0
Studieadviseur	244	32,4
Beiden	181	24,1
Totaal	752	100,0

Van de studenten die de tutor bezochten (45,2%) heeft het merendeel één of twee gesprekken. Een enkeling spreekt de tutor meer dan twee keer. De studieadviseur wordt vaker bezocht: In totaal spreken 340 studenten de studieadviseur (60,4%). De grootste groep spreekt de studieadviseur een of twee keer, maar bijna 20% van de studenten heeft meer dan twee gesprekken. Een enkeling heeft zelfs tussen de zeven en de 20 gesprekken.

Tabel 5. Aantal gesprekken ná eerste studiejaar met universitaire begeleiding

	Tutor		Studieadviseur	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
0	309	54,9	223	39,6
1	180	32,0	123	21,8
2	61	10,8	108	19,2
3	7	1,2	53	9,4
4	2	,4	20	3,6
5	2	,4	25	4,4
6	2	,4	4	,7
7 -20	-	-	7	1,3
Totaal	563	100,0	563	100,0

1.2.2. De tutor door de ogen van de student

Redenen geen contact tutor

Van de studenten die invulden dat ze de tutor nooit hebben gesproken (54.9% van de studenten) geeft ongeveer de helft aan dat ze geen behoefte hebben aan een gesprek met de tutor. Een op de drie studenten (31.9%) geeft aan niet te weten dat ze een tutor hadden of wie hun tutor is. Een kleine groep studenten (5.3%) kon hun tutor moeilijk bereiken en 26% van de studenten geeft aan dat er (ook) een andere reden is waardoor zij hun tutor nooit gesproken hebben. Zowel ervaringen met het tutoraat in het eerste jaar, overlap met de studieadviseur en onbekendheid met de functie van het tutoraat spelen een rol.

Ervaringen contact tutor

Van de respondenten die na hun eerste jaar een gesprek hebben gehad met hun tutor vond 46,2% het een beetje tot heel nuttig, 40,8% vond gesprek met de tutor niet zo nuttig tot helemaal niet nuttig.

De respondenten die met hun tutor spraken is gevraagd naar hun ervaring (open vraag). Allereerst moet hier opgemerkt worden dat de studenten in sommige gevallen spreken over een verplicht tutorgesprek of toch over tutorgesprekken in het eerste jaar. Bij de tutor speelt het persoonlijke contact een grote rol. Van de studenten ga een deel aan dat zij enerzijds het gesprek niet nuttig vonden omdat zij op dat moment geen vragen of problemen hebben, maar anderzijds sterk waarderen dat ze iemand persoonlijk leren kennen vóórdát ze eventuele hulp nodig hebben. Ook wordt er relatief vaak waardering uitgesproken dat de tutor luistert naar hun persoonlijke verhaal. Zij waarderen het dat iemand hen gerust stelt, inspirerende persoonlijke ervaringen deelt etc. Hoewel informatie en praktisch advies ook zeer gewaardeerd (of gemist) wordt, komt nadrukkelijker naar voren dat het persoonlijke contact minstens zo belangrijk is.

1.2.3. De studieadviseur door de ogen van de student:

Redenen geen contact studieadviseur

Van de studenten die invulden dat ze de studieadviseur nooit hebben gesproken geeft 60% van de respondenten aan dat de belangrijkste reden hiervoor is dat ze geen behoefte had om de studieadviseur te spreken, 10% wist niet dat er een studieadviseur was. 8,5% kon de studieadviseur moeilijk bereiken en 26% gaf een "overige reden" aan. De meest voorkomende overige redenen zijn: De tutor/ het studiepunt was al voldoende behulpzaam, twijfel of de vraag wel 'serieus' genoeg was, invloed van negatieve verhalen van anderen en het ervaren van een hoge drempel om naar de studieadviseur te gaan. Er zijn tot slot studenten die opmerken dat ze zelf 'te lui' zijn, het steeds voor zich uit schuiven of dat ze er zelf geen tijd voor konden vinden.

Ervaringen contact studieadviseur

Van de respondenten die een gesprek hebben gehad met een studieadviseur vond 62,1% het gesprek met de studieadviseur een beetje tot heel nuttig, 23,7% vond gesprek met de studieadviseur niet zo nuttig tot helemaal niet nuttig.

Studenten die na hun eerste jaar met de studieadviseur hebben gesproken is in een open vraag gevraagd naar hun ervaring. Het eerste beeld dat ontstaat, is dat studenten de studieadviseur zowel als een autoriteit zien, als een bron van kennis; iemand van wie zij

correcte *informatie en duidelijk advies* verwachten. Voor de meeste studenten is het verkrijgen van informatie de voornaamste vraag. Zowel de positieve als de negatieve ervaringen baseren zij voornamelijk op de mate waarin ze toepasselijke, volledige en correcte informatie hebben gekregen. Informatie krijgen die achteraf niet blijkt te kloppen heeft soms ernstige gevolgen voor de studenten, en wordt dus als heel negatief beoordeeld. Daarnaast zijn zij teleurgesteld en verbaasd wanneer de studieadviseur '*het zelf ook niet weet*' of '*nog moest opzoeken terwijl ik erbij zat*'. Er zijn ook veel studenten juist erg tevreden over de informatie en adviezen die ze krijgen.

Een opvallend verschil met de meningen over tutor is dat bij de tutor vooral persoonlijk contact wordt gewaardeerd of gemist. Toch spreken de respondenten soms ook over de mate waarin de studieadviseur *persoonlijk*, betrokken, empathisch en ondersteunend is. Een studieadviseur die rustig de tijd neemt, een persoonlijke situatie beoordeelt en met iemand meedenkt over verschillende zaken (zoals studieplanning of beroepsperspectieven) wordt bijzonder gewaardeerd door studenten.

1.3 Studiegedrag en omgeving van de student

Op basis van de resultaten van de focusgesprekken zijn er in de vragenlijst vragen opgenomen over gedrag en externe factoren (die niet gerelateerd zijn aan de studie) die invloed kunnen hebben op de studie-ervaring van de student. Studenten gaven in de focusgesprekken aan dat hun aanwezigheid bij hoor- en werkcolleges afhangt van verschillende factoren zoals verplichtingen voor andere vakken of verplichtingen buiten de universiteit. Hier is aandacht aan besteed in de vragenlijst door te vragen naar het verzuim bij hoorcolleges en werkgroepen in combinatie met de werking van aanwezigheidsplicht. Vervolgens is er gevraagd naar de ervaring van de studieomgeving (studeren in de UB of thuis), de mate waarin de student thuis kan praten over zijn studie en de mate waarin de student betaalde arbeid naast zijn studie verricht. In aanvulling op deze laatste vraag is de studenten gevraagd of zij vinden dat hun studie lijdt onder het werk.

Tabel 6. Het volgen van onderwijs en beoordeling studieomgeving

	<i>oneens</i>	<i>neutraal</i>	<i>eens</i>
Heb jij vaak een hoorcollege gemist?	66,6	9,2	24,4
Heb jij vaak een werkgroep gemist?	96,5	1,4	1,9
Is aanwezigheidsplicht een belangrijke reden om onderwijs bij te wonen?	51,1	8,5	40,4
Ik kan goed studeren in de UB	28,5	11,5	59,9
Ik kan goed thuis studeren	27,1	14,1	58,7

1.3.1 Verzuim hoorcolleges/werkgroepen en aanwezigheidsplicht

Studenten geven aan dat zij amper werkgroepen missen en vaker een hoorcollege (24,4%). De redenen om een hoorcollege te missen variëren (meerdere antwoorden waren mogelijk). De belangrijkste redenen zijn ziekte (86,5%), als het college niet nuttig lijkt (66,2%), als de docent volgens de student niet goed bevonden is (32,0%) of betaalde arbeid (20,5%). Bij de analyse van de overige antwoordcategorie valt op dat studenten strategische keuzes maken binnen hun studie. Zo zijn er veel studenten die aangeven dat ze weleens een hoorcollege overslaan, omdat ze aan een opdracht moeten werken of voor een tentamen moeten leren. Voor de werkgroepen is expliciet gevraagd naar de werking van de aanwezigheidsplicht die specifiek voor deze onderwijsvorm geldt. Hoewel het merendeel van de studenten aangeeft dat zij ook zonder aanwezigheidsplicht naar de werkgroepen zouden komen, geeft 40% van de studenten aan dat de aanwezigheidsplicht een belangrijke reden is om een werkgroep bij te wonen.

1.3.2 Studeren in de universiteitsbibliotheek of thuis.

Tijdens de focusgesprekken kwam naar voren dat veel studenten graag gebruik maken van een van de werkplekken binnen de universiteit (waaronder de universiteitsbibliotheek). Een aantal gaf echter wel aan dat de capaciteit onvoldoende is. Op de vraag (uit de vragenlijst) of studenten op de universiteit goed kunnen studeren geeft bijna 60% het antwoord "goed tot heel goed", en geeft bijna 30% van de studenten aan niet goed op de universiteit te kunnen studeren. Wanneer studenten de vraag invullen over de hun studieplek thuis zijn de percentages nagenoeg gelijk, ongeveer 60% werkt prettig thuis en 30% geeft aan niet goed thuis te kunnen werken.

Er blijkt een matig negatieve relatie te zijn tussen het effectief thuis kunnen studeren, en effectief kunnen studeren op de universiteit/in de bibliotheek, $r = -.359$. Studenten die thuis beter kunnen studeren, kunnen dat dus wat minder goed op de universiteit en vice versa..

Tabel 7. Steun van ouders tijdens de studie.

	<i>oneens</i>	<i>neutraal</i>	<i>eens</i>
Ik kan goed over mijn studie praten met mijn ouders	12,8	8,9	78,3
Mijn ouders stimuleren me om mijn best te doen voor mijn studie.	8,0	9,9	82,1

1.3.3 De rol van ouders bij de studie (praten over studie en stimulans)

Een ruime meerderheid van de studenten (bijna 80%) kan met zijn ouders goed over de studie praten. Datzelfde geldt voor de stimulans die de ouders aan kun studerende kinderen geven. Meer dan 80% van de studenten zegt te worden gesteund door hun ouders. Slechts enkele studenten geven aan dat hun ouders hen helemaal niet stimuleren.

1.4 *Ervaren studiebelemmeringen*

1.4.1 *Werken naast de studie*

Ongeveer een op de vijf studenten werkt niet naast hun studie (17,5%). Als studenten werken, dan doen de meesten dat rond de tien uur per week: 23,7% werkt tussen de 1 en de 8 uur per week, 22,9% werkt tussen de 9 en 12 uur per week en 25,2% werkt tussen de 12 en 20 uur per week. Een enkeling werkt meer dan 20 uur. De meest gegeven redenen voor studenten om naast hun studie te werken zijn dat ze hun studie zelf moeten bekostigen, het hebben van extra geld voor in hun vrije tijd of het bekostigen van een buitenlandervaring. Een aantal studenten werkt om levenservaring en/of werkervaring op te doen.

De correlatie tussen het gevoel dat studenten hebben waarin hun studie lijdt onder het werk en het aantal uur gewerkt, is redelijk sterk, namelijk $r = .594$. Wanneer een student 1 uur meer gaat werken per week, gaat de voorspelde score met 0.156 punten omhoog. Dit betekent dat als een student 10 uur meer werkt, deze student 1.56 punt hoger zal scoren op de vraag in hoeverre zijn studie lijdt onder zijn werk. Aangezien de mate waarin de studie lijdt onder werk is gemeten op een 7 puntsschaal lijkt dit een behoorlijke verschuiving.

Tabel 8. Aantal uren die studenten werken naast hun studie.

<i>Aantal uren werk</i>	<i>Aantal</i>	<i>Percentage</i>
0 uur	84	17,5
1 - 8 uur	131	23,7
9 - 12 uur	127	22,9
13 - 20 uur	121	21,7
21 - 40 uur	17	3,1
ontbrekend	76	13,7
Totaal	556	100

1.4.2 Ervaren belemmeringen

Tijdens de focusgesprekken brachten studenten expliciet een aantal belemmeringen naar voren. In de vragenlijst is gevraagd of studenten deze belemmeringen tijdens hun studie zijn tegengekomen (zie tabel 9). De meest ervaren *persoonlijke belemmeringen* zijn dat studenten sommige vakken erg zwaar ervaren (36,5%) en zij weinig motivatie voor de studie kunnen opbrengen (25,9%). Een op de drie studenten heeft ziekte of familieomstandigheden (32,4%) als belemmering ervaren en een op de vier studenten het teveel tijd kwijt zijn aan werk of familie. De meest voorkomende *studiegerelateerde belemmeringen* zijn moeite met academische vaardigheden (36,7%) en moeite om een vak of studierichting te kiezen (22,1%).

Een achtste van de studenten geeft aan andere belemmeringen ervaren te hebben. Zij noemen naast gangbare nevenactiviteiten (werk, topsport, hobby's, en verenigingswerk) belemmeringen die te maken hebben met de psychische problemen. Veel studenten geven aan dat ze de koppeling tussen theorie en met de praktijk missen. Daarnaast volgt de kwaliteit van de docenten die volgens enkele studenten onder de maat is. Vervolgens vindt een aantal studenten dat zij teveel literatuur moeten lezen, terwijl anderen de diepgang bij bepaalde vakken missen. Een laatste belemmering die studenten ervaren is het samenwerken met medestudenten en de daar bijbehorende groepsfeedback. Studenten zouden het prettig vinden om opdrachten vaker alleen te maken om meer zicht te krijgen op hun persoonlijke prestaties.

Tabel 9. Ervaren studiebelemmeringen (zelfrapportage)

	Percentage totale groep	Perc. van 1 ^o GS	Perc. van NW
<i>Persoonlijke belemmeringen</i>			
Weinig motivatie voor de studie	25,9	22,8	21,2
Sommige vakken erg zwaar	36,1	41,7	39,4
Ziekte of familie-omstandigheden	32,4	33,3	42,4
Te veel tijd kwijt aan werk of familie	21,4	25,0	21,2
<i>Studie-gerelateerde belemmeringen</i>			
Moeite met de Engelse taal	13,8	15,6	6,1
Moeite met de Nederlandse taal	0,9	1,1	3,0
Moeite met academische vaardigheden	36,7	30,0*	54,5*
Moeite of vak of studierichting te kiezen	22,1	18,3	18,2
Niet aan vak mogen deelnemen	8,8	6,1	12,1
Ik heb geen belemmeringen	12,4	11,7	6,1
Anders, namelijk	17,1	17,2	9,1

*significant bij $\alpha = .05$

1.5 Verschillen tussen groepen naar generatie en afkomst

Generatie

Er zijn geen verschillen gevonden tussen 1^e GS verschillen en niet-1^e GS, noch tussen NW en Westerse studenten als op verschillende studie-gerelateerde ervaringen zoals het maken van keuzes voor studierichting en/of vakken, het verzuim bij hun studie, de mate waarin de studenten gebruik maken van studiebegeleiding, de behoefte aan begeleiding bij studiekeuze. De variabelen die universiteit of opleiding gerelateerd zijn en zijn beschreven in paragraaf 1.1 en 1.2 blijken niet te verschillen tussen studenten naar afkomst en naar generatie.

Wanneer er wordt gekeken naar de omstandigheden van de student, blijken er wel een aantal verschillen te zijn. Zo blijkt dat 1^e GS aangeven het prettiger te vinden om thuis te studeren dan niet-1^e GS (95% CI [0.013;0.582], $d = .18$), terwijl niet-1^e GS aangeven prettiger studeren in de universiteitsbibliotheek dan 1^e GS (95% CI [-.743;-.070], $d = .22$). Vervolgens blijkt dat meer niet-1^e GS aangeven goed met hun ouders over hun studie te kunnen praten dan 1^e GS (95% CI [.642;1.204], $d = .63$) en worden niet-1^e GS naar hun idee meer door hun ouders gestimuleerd dan 1^e GS (95% CI [.165;.676], $d = .31$). Ook werken 1^e GS meer uur betaald naast hun studie dan niet-1^e GS (95% CI [.229;2.749], $d = 0.21$). De studie van 1e GS lijkt naar hun idee ook meer onder hun werk vergeleken met niet-1^e GS (95% CI [.064;.677], $d = .25$). Wanneer gevraagd naar de reden om betaald werk te doen naast de studie, geven 1e GS vaker aan dat zij meer werken om hun studie te bekostigen (80,6%), dan niet-1e GS (70,9%, $\chi^2(1)=5.26$, $p=.022$). Niet-1e GS blijken vaker dan 1e GS te werken omdat het goed is voor hun CV of omdat de baan aansluit bij hun ambitie (resp. 38,6% en 28,8%, $\chi^2(1)=4.52$, $p=.034$). Opvallend is tot slot dat 1e GS niet verschillen in de ervaren belemmeringen, behalve op moeite met academische vaardigheden, waarbij minder 1e GS aangeven dit als belemmering te hebben ervaren.

Afkomst

Er zijn geen verschillen gevonden tussen de niet-Westerse studenten en de Westerse studenten op studie-ervaring en omgevingsfactoren. De groepen verschillen zogezegd niet significant van elkaar en wanneer er ondanks de niet-significante verschillen naar de effectgroottes (van de verschillen) wordt gekeken, zijn deze allen zeer klein ($d < .20$). Tot slot verschillen de niet-Westerse studenten grotendeels niet van de Westerse studenten in de ervaren belemmeringen tijdens hun studie. Wel geven relatief meer niet-Westerse studenten aan moeite te hebben met academische vaardigheden (zie tabel 9, $\chi^2(1)=4.96$, $p=.026$) en geven meer niet-Westerse studenten aan belemmerd te zijn geweest door ziekte of familieomstandigheden (verschil 10%, niet significant).

Deel 2: Voorspellen van studiesucces

Het studiesucces van studenten is geoperationaliseerd als het gemiddeld aantal behaalde (geregistreerde) studiepunten per jaar vanaf het moment waarop de student gestart is met zijn of haar studie tot en met augustus 2012. Om te kijken of generatie, afkomst, geslacht en de belemmeringen die studenten aangeven ook daadwerkelijk gerelateerd zijn aan de mate van studiesucces is een regressieanalyse uitgevoerd waarin het studiesucces geprobeerd is te voorspellen door deze variabelen.

Tabel 10. Voorspellers van studiesucces (gemiddeld aantal behaalde studiepunten per jaar)

	<i>B</i>	<i>SE</i>	<i>t</i>
Geslacht (vrouw)	4,34*	1.36	3.26
Niet Westers allochtoon	-6.87*	3.02	-2.28
Niet 1 ^o GS	-0.91	0.93	-0.97
<i>Persoonlijke belemmeringen</i>			
Weinig motivatie voor de studie	-3.55*	0.99	-3.58
Sommige vakken erg zwaar	0.93	0.91	1.02
Ziekte of familieomstandigheden	-2.43*	0.93	-2.62
Te veel tijd kwijt aan werk of familie	-0.65	1.13	-0.06
Studie lijdt onder werk ¹	-0.61*	0.27	-2.26
<i>Studie-gerelateerde belemmeringen</i>			
Moeite met academische vaardigheden	-2.10*	0.92	-2.28
Moeite met de Engelse taal	-1.66	1.23	-1.34
Moeite met de Nederlandse taal	0.31	4.36	0.07
Niet aan vak mogen deelnemen	-3.49*	1.58	-2.22
Moeite met kiezen vakken of studierichting	-0.71	1.05	-0.68

¹Studie lijdt onder het werk is op een 7-puntschaal gemeten, in tegenstelling tot de overige belemmeringen (ja/nee), *significant bij $\alpha = .05$

Geslacht en achtergrondvariabelen

De variabelen *geslacht*, *generatie student* en *afkomst* zijn als voorspeller van studiesucces meegenomen, alsook de interactie tussen geslacht en de twee achtergrond variabelen. Er blijken geen interacties te zijn tussen geslacht en 1e GS, en geslacht en NW en deze termen zijn uit de analyse gehaald.

Er is een significant effect van geslacht: vrouwelijke studenten behalen gemiddeld 4,34 studiepunten meer dan mannelijke studenten $t(495)=3.26$, $p=.001$. Ook is er een significant effect van afkomst, niet-Westerse allochtone studenten behalen gemiddeld 6,87 studiepunten minder dan Westerse studenten, $t(495)=-2.28$, $p=.023$.

Persoonlijke belemmeringen

Van de ervaren persoonlijke belemmeringen voorspellen drie belemmeringen het studiesucces. Als een student aangeeft dat hij of zij weinig motivatie heeft voor zijn of haar studie, belemmerd is door ziekte of familieomstandigheden, of dat de studie lijdt onder (betaald) werk, behaalt de student gemiddeld minder studiepunten per jaar (zie tabel 10).

Studie-gerelateerde belemmeringen

Van de studie-gerelateerde belemmeringen behalen de studenten die aangeven moeite te hebben met academische vaardigheden gemiddeld 2,10 studiepunten minder per jaar, $t(495)=-2.28$, $p=.023$. Studenten die hebben aangeven niet aan vak(ken) te hebben mogen deelnemen behalen gemiddeld 3,49 studiepunten minder, $t(495)=-2.14$, $p=.027$.

Samenvatting en aanbevelingen

Studiekeuzes

Met betrekking tot de keuzes die studenten tijdens hun studie moeten maken, blijkt dat 40% van de studenten vindt dat de opleiding niet genoeg informatie biedt over de verschillende studierichtingen en dat ruim een op de drie studenten aangeeft het moeilijk te vinden om een studierichting te kiezen. Daarbij komt dat een groot deel (60%) van de studenten vindt dat er onvoldoende informatie wordt geboden om de student te helpen bij de selectie van vrije keuze vakken. Redenen die hiervoor gegeven worden zijn het gebrek aan structuur en overzicht van de informatie. Studenten geven aan behoefte te hebben aan een duidelijker, snel en logisch te bereiken overzicht van vakken die zij kunnen kiezen in hun vrije keuze ruimte. Op de vraag of de studenten behoefte aan begeleiding hebben gehad bij keuzes tijdens hun studie, en indien gewenst of zij die ook hebben gekregen, geeft iets meer dan 30% van de studenten aan geen behoefte aan begeleiding bij studiekeuzes te hebben. Van de 70% studenten die wel behoefte had aan begeleiding en heeft 40% ondanks de behoefte aan begeleiding deze niet ontvangen.

Studiebegeleiding door tutor en studieadviseur

Wanneer de studenten gevraagd wordt naar de begeleiding die zij tijdens hun tweede en derde jaar van hun studie hebben gebruikt, blijkt dat de studieadviseur meer wordt bezocht dan de tutor, en dat studenten gemiddeld ook meer gesprekken hebben met de studieadviseur dan met de tutor. Ongeveer een op de drie studenten geeft aan dat ze geen contact hebben gehad met de tutor omdat ze niet wisten dat ze een tutor hadden. De studenten die wel begeleiding hebben gehad van een tutor en/of studieadviseur geven aan dat zij verschillende verwachtingen hebben ten opzichte van deze begeleiders. De studieadviseur wordt veelal geraadpleegd omdat studenten op zoek zijn naar concrete kennis en informatie terwijl een tutor wordt gezien als iemand met wie het contact meer persoonlijk is.

Studiegedrag en omstandigheden van de student

Studenten geven aan dat ze af en toe een hoorcollege missen, en vrijwel nooit een werkgroep. Voor een op de drie studenten is de belangrijkste reden voor de aanwezigheid bij werkgroepen het feit dat het een (inspannings)verplichting is. Verzuim lijkt te komen door ziekte, strategische keuzes van de student (bv. deadlines andere cursussen) en de kwaliteit van de docent.

Studiebelemmeringen

Een derde van de studenten noemt als *persoonlijke belemmering* dat zij sommige vakken als erg zwaar ervaren en een derde heeft ziekte of familieomstandigheden als belemmering ervaren. Van de meest genoemde *studiegerelateerde belemmeringen* heeft ruim een derde moeite met academische vaardigheden en iets meer dan een vijfde heeft moeite om een vak of studierichting te kiezen. Een op de zeven studenten geeft aan de Engelse taal als belemmering te ervaren tijdens de studie.

Overeenkomsten en verschillen in studie-ervaringen naar generatie en afkomst

Er zijn geen verschillen gevonden tussen eerste-generatie studenten (1° GS) en niet eerste-generatie studenten (niet 1° GS, noch tussen Niet Westerse en Westerse studenten) als het gaat om het maken van keuzes voor studierichting en/of vakken, het verzuim bij hun studie, de mate waarin de studenten gebruik maken van studiebegeleiding, de behoefte aan begeleiding bij studiekeuze.

1° GS en niet-1° GS verschillen wel op een aantal facetten die met de persoonlijke omgeving te maken hebben. 1° GS studeren meer thuis, praten minder over hun studie met hun ouders en worden minder gestimuleerd tijdens hun studie dan 1° GS. Op het gebied van werk blijkt dat 1° GS gemiddeld meer uren per week werken en zij geven (daardoor) vaker aan dat hun studie onder hun werk dan lijdt.

Niet-Westerse allochtone studenten verschillen niet op deze aspecten van Westerse studenten. Het enige waar niet-Westerse studenten significant in verschillen van Westerse studenten is moeite die zij ervaren hebben met academische vaardigheden, niet-Westerse studenten hebben hier vaker moeite mee.

Voorspelling studiesucces

Vrouwelijke studenten hebben een hoger studiesucces dan mannen en niet-Westerse allochtone studenten behalen gemiddeld minder studiepunten dan Westerse studenten. Opvallend is dat studenten goed aan kunnen geven waardoor hun studie belemmerd wordt, want een aantal belemmeringen blijken gerelateerd te zijn aan het gemiddeld aantal behaalde studiepunten. Persoonlijke belemmeringen die het studiesucces voorspellen zijn 'weinig motivatie voor de studie', 'ziekte of familieomstandigheden' en 'werk naast de studie'. Studiegerelateerde belemmeringen die het studiesucces voorspellen zijn 'moeite met academische vaardigheden' en 'niet aan een vak mogen deelnemen'.

Aanbevelingen

Ondanks dat een deel van de studenten zonder problemen hun studierichting kiest en een keuze maakt uit de vakken voor de vrije keuzeruimte, is er duidelijk behoefte aan meer informatie over, en begeleiding bij de mogelijke keuzes die studenten moeten maken tijdens hun studie. Hoewel er bij de verschillende opleidingen tijdens het tutoraat er duidelijk aandacht aan wordt besteed, is het aan te bevelen om dit onderwerp te evalueren en wellicht nog uitgebreider in de eerstejaars begeleiding op te nemen. Daarnaast is het interessant om te kijken of er in samenwerking tussen de verschillende opleidingen, en wellicht ook in samenwerking met andere faculteiten, een goed overzicht kan komen met vakken voor de vrije keuze ruimte. Bij Geesteswetenschappen bestond er voorheen een door studenten zeer goed gewaardeerde cursuskant die een mooi en toegankelijk overzicht gaf van de mogelijke cursussen waaruit de studenten kunnen kiezen.

Het is opvallend dat een aanzienlijk deel van de studenten aangeeft geen contact te hebben gehad met hun tutor omdat zij niet wisten dat zij een tutor hadden (i.t.t. dat ze er geen behoefte aan hadden). Per opleiding is het tutoraat binnen FSW in het tweede en derde jaar verschillend vormgegeven. Een aanbeveling is om het tutoraat na het eerste jaar duidelijk zichtbaar te maken, zodat indien nodig studenten ook in het tweede en derde jaar contact kunnen opzoeken met hun tutor en eventuele begeleiding tijdig bereikbaar is voor studenten. Een groot deel van de studenten geeft aan betaald werk te doen naast hun studie, en hoe meer uren zij (moeten) werken, hoe meer last zij hiervan ervaren tijdens hun studie. Dit en de genoemde studiegerelateerde belemmeringen die studenten ervaren, zijn onderwerpen waar tijdens tutoraat-bijeenkomsten expliciet aandacht voor gevraagd zou kunnen worden.

Niet-Westerse studenten behalen gemiddeld minder studiepunten en geven vaker aan moeite te hebben gehad met academische vaardigheden tijdens hun studie. In het tutoraat kan wellicht extra aandacht worden besteed aan niet-Westerse studenten en de ontwikkeling van hun academische vaardigheden. Wanneer de tutores alert zijn op dit risico kan er bijtijds extra hulp voor deze studenten worden aangeboden.

Aangezien er geen verschillen bestaan tussen studenten waarvan de ouders wel, en waarvan de ouders niet gestudeerd hebben met betrekking tot behaalde studiepunten, de behoefte aan begeleiding en gebruik van studieadviseurs tutor, is het niet nodig een specifieke aanpak aan te verbinden. De verschillen die er gevonden worden tussen de twee groepen liggen buiten het directe bereik van de universiteit, wat niet wegneemt dat het goed is als tutores en studieadviseurs alert zijn op eventuele moeilijkheden die hierdoor ontstaan voor eerste-generatie studenten.

Referenties

Bink, S (2005). Feiten & Cijfers: Niet stigmatiseren, maar stimuleren -In- en doorstroom van allochtone studenten binnen het hoger onderwijs. (Mira Media) Opgehaald van: http://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=doorstromen%20allochtone%20studenten%20university%20echo&source=web&cd=1&cad=rja&ved=0CC4QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.miramedia.nl%2Fmedia%2Ffiles%2FF%26C_instroom%2520hoger%2520onderwijs.doc&ei=He8YUfOiLLOy0AX_IAI&usq=AFQjCNGPLa69y4fkaJo_xurrGsmXbVvu_Q&bvm=bv.42080656,d.d2k

CBS-definitie opgehaald van <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/methoden/begrippen/default.htm?ConceptID=1013>, dd. 01/10/12

Centraal Bureau voor de Statistiek (1971): *Studieloopbaan van de studentengeneraties 1954-1957 en 1961-1963. Deel 2 studiebalansen; deel 3 factoren die de studieresultaten beïnvloeden*. Den Haag: Staatsuitgeverij.

Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd edition), p.19-74. Hillsdale, NJ: Erlbaum.

Curran-Everett, D (2009). Explorations in statistics: confidence intervals. *Advanced Physiological Education*, 33, p.87-90.

Ishitani, T. T., & DesJardins, S. L. (2002). A longitudinal investigation of dropout from colleges in the United States. *Journal of College Student Retention*, 4(2), 173–201.

Bijlage 1. De vragenlijst

Studievoortgang - wat helpt, wat hindert?

Deze vragenlijst is deel van een onderzoek vanuit de Universiteit Utrecht. Het doel is om meer inzicht te krijgen in de factoren die meespelen in studiesucces en studievertraging. Wat helpt jou als student vooruit in je studie, en wat belemmert je? En hoe kan de universiteit hierop inspelen om jou en andere studenten zo goed mogelijk te helpen om hun studie af te ronden?

Jouw meningen en ervaringen zijn belangrijk voor het onderzoek, of je nu studievertraging hebt of niet. Elke student is anders, en elke student telt. We kunnen alleen een goed beeld krijgen van de ervaringen van verschillende studenten als zoveel mogelijk mensen de vragenlijst invullen.

Alle antwoorden worden anoniem verwerkt. De gegevens worden alléén gebruikt voor dit onderzoek.

Nadat je een studie gekozen hebt, duurt het niet lang voordat je alweer studiekeuzes moet maken: een studierichting binnen de bachelor (keuze major/studiepad), en keuzevakken in de vrije ruimte. Hoe ervaar jij dit? We willen graag weten of er vanuit de opleiding/universiteit voldoende informatie en persoonlijke begeleiding is om tot goede keuzes te komen.

In de meeste bachelorstudies moeten studenten ergens halverwege kiezen uit verschillende studierichtingen. Dit wordt ook wel 'studiepad' of 'major keuze' genoemd.

1. Vind/vond jij het makkelijk of lastig om binnen deze bachelorstudie een studierichting te kiezen?

heel makkelijk heel lastig NVT, dit geldt niet voor mijn studie

2. Vind je dat de opleiding/universiteit voldoende informatie aanbiedt om je te helpen bij deze keuze?

veel te weinig ruim voldoende NVT

In de bachelorstudie mogen studenten ook een aantal keuzevakken volgen. Dit mogen ook vakken zijn van een andere studie, of een andere universiteit. Dit kan een minor zijn, of een eigen selectie van vakken.

3. Vind/vond jij het makkelijk of lastig om vakken in je vrije ruimte te kiezen?

heel makkelijk heel lastig NVT, ik hoef nog niet te kiezen

4. Vind je dat de opleiding/universiteit voldoende informatie aanbiedt om je te helpen bij deze keuze?

veel te weinig ruim voldoende NVT

5. Heb jij tot nu toe behoefte (gehad) aan persoonlijke begeleiding vanuit de universiteit, bij het maken van studiekeuzes (zowel studierichting als keuzevakken)?

Nee.

Ja, maar ik heb geen begeleiding gehad.

Ja, en ik heb ook begeleiding gehad.

Stel dat je nú een keuzevak moet uitzoeken, en je wilt je breed oriënteren. Daarom wil je een overzicht krijgen van alle vakken die in de komende periode worden gegeven bij andere opleidingen en faculteiten.

6. Denk je dat het makkelijk of moeilijk zou zijn om, evt. met behulp van internet (UUwebsite, Osiris etc.), zo'n overzicht te krijgen van mogelijke keuzevakken?

heel makkelijk heel moeilijk Ik heb echt geen idee

Optioneel: Hoe/ waar zou je deze informatie zoeken?

.....
.....
.....
.....

Als student kun je een persoonlijk gesprek hebben met je tutor of met de studie-adviseur. De volgende vragen gaan erover of jij hier gebruik van hebt gemaakt (om wat voor reden dan ook), en zo ja, of dit nuttig voor je was.

7. Hoe vaak heb jij tijdens je studie de studie-adviseur gesproken?

Nooit (verder met linker vraag) Ongeveer keer (ga verder met rechter vraag)

7a. Als je de studie-adviseur nooit gesproken hebt: Kun je aangeven waarom niet?

Je kunt meerdere antwoorden aanvinken.

- Geen behoefte aan
- Ik wist niet dat er een studie-adviseur is
- Ik kon de studie-adviseur moeilijk bereiken
- Anders, namelijk.....

.....

7b. Als je de studie-adviseur wel gesproken hebt: Was dit nuttig voor jou?

helemaal niet nuttig heel nuttig

7c. Optioneel: Waarom vond je het wel/niet nuttig om met de studie-adviseur te praten?

.....
.....

8. Hoe vaak heb je ná je eerste studiejaar je tutor individueel gesproken?

Nooit/ik weet niet. (verder met linker vraag) Ongeveer ... keer (verder met rechter vraag)

8a. Als je je tutor nooit gesproken hebt: Kun je aangeven waarom niet?

Je kunt meerdere antwoorden aanvinken.

- Geen behoefte aan
- Ik weet niet of ik een tutor heb / wie mijn tutor is
- Ik kon mijn tutor moeilijk bereiken
- Anders, namelijk.....

8b. Als je je tutor wel gesproken hebt: Was dit nuttig voor jou?

helemaal niet nuttig heel nuttig

8c. Optioneel: Waarom vond je het wel/niet nuttig om met je tutor te praten?

.....

Met de volgende vragen willen we een beeld krijgen van je aanwezigheid bij hoorcolleges en bij werkcolleges/werkgroepen/practica, en welke redenen daarbij meespelen voor jou.

9. Hoe vaak heb je hoorcolleges gemist of overgeslagen?

(bijna) nooit heel vaak

10. Wat zijn voor jou belangrijke redenen om een hoorcollege te missen?

Je kunt meerdere antwoorden aanvinken.

- Als ik ziek ben of er echt niet kan komen (bv. treinstoring).
- Als ik op dat moment moet werken.
- Als ik de docent niet goed vind.
- Als het college me niet nuttig lijkt / niets toevoegt.
- Als ik er vroeg voor op zou moeten staan.
- Als ik het vak/onderdeel niet interessant vind.
- Als ik iets leukers te doen heb op dat moment.
- Anders, namelijk

.....

.....

11. Hoe vaak heb je werkgroepen/werkcolleges/practica gemist of overgeslagen?

(bijna) nooit heel vaak

12. In veel bachelorvakken is het verplicht om aanwezig te zijn bij de werkcolleges/ werkgroepen/ practica. Is die aanwezigheidsplicht voor jou een belangrijke reden om het bij te wonen?

NVT, bij mijn vakken is er (bijna) nooit aanwezigheidsplicht

Helemaal niet belangrijk/ ik ga sowieso heel belangrijk / vaak enige reden

Met de volgende vraag willen we graag te weten komen wat jou belemmert in je studie. Onder 'belemmeringen' verstaan wij alles wat het studeren zwaarder voor je maakt. Het hoeft niet zo te zijn dat je er ook studievertraging door op hebt gelopen.

13. Welke dingen heb jij ervaren als belemmeringen in je studie? Je kunt meerdere antwoorden aanvinken.

- Sommige vakken zijn erg zwaar
- Moeite met academische vaardigheden (plannen, zelfstudie, schrijfvaardigheid, ...)
- Moeite met de Nederlandse taal
- Ziekte of familie-omstandigheden
- Weinig motivatie / enthousiasme voor mijn studie hebben
- Niet aan een vak mogen deelnemen (omdat het vol zit, of vanwege strikte toegangseisen)
- Te veel tijd kwijt aan werk of familie-verantwoordelijkheden
- Moeite om vakken / een studierichting te kiezen, of mij later alsnog bedenken
- Anders, namelijk

14. Verwacht jij je bacheloropleiding in de 'nominale tijd' af te ronden, dus binnen 3 jaar nadat je bent begonnen met de studie?

- Ja.
- Nee, ik ben al langer dan 3 jaar bezig.
- Nee, ik denk dat ik er in totaal langer dan 3 jaar over ga doen.

15. Hoeveel heb je gewerkt naast je studie? Probeer je gemiddelde aantal werkuren per week in te vullen.

- Ik heb nooit gewerkt naast mijn studie. *(sla de volgende twee vragen over)*
- Gemiddeld ongeveer uur per week.
- Mijn werkuren zijn zo wisselend, dat ik het gemiddelde echt niet kan schatten.

16. Welke redenen zijn voor jou belangrijk, bij het werk dat je naast je studie doet/hebt gedaan?

- Het is/was een leuke baan.
- Het staat goed op mijn CV of sluit aan bij mijn toekomstige ambities.
- Ik heb/had het geld nodig voor mijn studie of levensonderhoud.
- Meer budget om leuke dingen te doen (bv. vakantie, uitgaan) of leuke dingen te kopen.
- Anders, namelijk

17. Heb je het gevoel dat je studie soms lijdt, of heeft geleden, onder je werk?

- nooit heel vaak

Deze vragen gaan over je omgeving, omdat de omgeving soms ook een rol speelt bij studievoortgang.

We zijn benieuwd op welke plaatsen jij goed kunt studeren. Met 'goed studeren' bedoelen we dat je je kunt concentreren, dat je niet gestoord wordt, en dat je dus relatief veel werk gedaan krijgt.

18. Kun jij thuis goed studeren?

heel goed helemaal niet goed

Optioneel: Waarom wel /niet?

.....

19. Kun jij op de universiteit (of in de universiteitsbibliotheek) goed studeren?

heel goed helemaal niet goed

Optioneel: Waarom wel /niet?

.....

20. Heb je het gevoel dat je goed over je studie kunt praten met je ouders?

helemaal niet heel goed

21. Heb je het gevoel dat je ouders jou stimuleren om je best te doen voor je studie?

helemaal niet heel erg

22. Heeft één van je ouders (of allebei) een HBO of WO (bachelor, master, doctoraal) opleiding afgerond?

Ja, één of beide ouders Nee, geen van beiden Dat weet ik niet

23. Heb je een broer/zus die ook een opleiding op HBO of universiteit volgt/heeft gevolgd?

Ja.

Nee, want ik heb geen broers of zussen.

Nee, ik ben (tot nu toe) de enige die zo'n opleiding volgt.

Tot slot verzamelen we achtergrondinformatie. Zo krijgen we een beter beeld van de studenten die de vragenlijst invullen. Alle gegevens worden anoniem verwerkt en alléén voor dit onderzoek gebruikt.

24. Welke bachelorstudie volg je?

.....

25. In welk kalenderjaar ben je gestart met deze bacheloropleiding?

.....

26. In welk kalenderjaar verwacht je het bachelordiploma te halen?

.....

27. Welke opleiding(en) heb je gedaan voordat je op de universiteit kwam?

- MBO → HBO afgerond
- MBO → HBO propedeuse
- Havo → HBO afgerond
- Havo → HBO propedeuse
- VWO → HBO afgerond
- VWO → HBO propedeuse

28. Wat is je huidige woonsituatie?

- Thuiswonend
- Op kamers
- Zelfstandig.

29. Wat is je geslacht?

- Man
- Vrouw

29. Wat is je leeftijd?

..... jaar

30. In welk land ben je geboren?

.....

31. In welk land is je moeder geboren?

.....

31. In welk land is je vader geboren?

.....

Rapportage onderzoeksresultaten G5 project FSW

Door: Sanne Nooijens & Leoniek Wijngaards-De Meij

Aanleiding

De G5 universiteiten¹ hebben subsidie ontvangen van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OC&W) om activiteiten te ontwikkelen die bijdragen aan de bevordering van het studiesucces van eerstegeneratiestudenten (1^e GS). 1^e GS zijn studenten van wie geen van beide ouders een HBO dan wel universitaire opleiding heeft afgerond. Bij aanvang van het project bleek dat het onvoldoende onduidelijk was

1. Of het studiesucces van 1^e GS lager is dan van niet-1^e GS en zo ja welke factoren dit verschil kunnen verklaren en
2. Of er verschil is in de behoeften van 1^e GS en niet 1^e GS op het gebied van begeleiding tijdens hun studie.

De Faculteit Sociale Wetenschappen (FSW) van de Universiteit Utrecht heeft er daarom voor gekozen om een probleemanalyse uit te voeren ten aanzien van het studiesucces van 1^e GS, resulterend in een lijst van aanbevelingen (met mogelijkheid tot uitvoering van de gewenste maatregelen). De probleemanalyse bestaat uit focusgesprekken met zowel studenten als experts (docenten, tutores en studieadviseurs) en een vragenlijst waarin belangrijke thema's die uit de focusgesprekken naar voren kwamen worden opgenomen. Om een vergelijking te kunnen maken tussen verschillende faculteiten van de Universiteit Utrecht zijn de focusgesprekken gehouden onder studenten en experts binnen de faculteiten Bèta (opleiding farmacie), Geesteswetenschappen (opleidingen Geschiedenis, Taal- en Cultuurstudies en Communicatie en Informatiewetenschappen) en Sociale Wetenschappen (alle zes opleidingen).

Methoden

Er totaal hebben er twaalf focusgesprekken plaatsgevonden in drie faculteiten. Per faculteit zijn er drie focusgesprekken gehouden met gemiddeld 8 studenten per gesprek uit het tweede of derde jaar van de bachelor en één gesprek met gemiddeld 6 experts (tutores, docenten en studieadviseurs). De studenten zijn op basis van de variabelen academische generatie en etnische achtergrond ingedeeld in een van de drie groepen. Hierbij is getracht de groepen op basis van deze variabelen zo homogeen mogelijk te houden. De gesprekken met studenten vonden per faculteit tegelijkertijd plaats. De resultaten vanuit deze gesprekken zijn meegenomen in de focusgesprekken met experts.

De topiclijst is semi-gestructureerd waarbij de volgende onderwerpen aan de orde komen 1) Wat is studiesucces volgens de participanten? 2) Hoe staat het met het studiesucces van de participanten²? 3) Wat hebben de participanten² gedaan en/of wat zouden ze kunnen doen om hun studiesucces te verbeteren? En tot slot 4) Wat kan de universiteit bijdragen aan het vergroten van studiesucces?

De focusgesprekken zijn geleid door derdejaars studentassistenten. Zij hebben een training in specifieke gesprekstechnieken voor focusgesprekken gevolgd bij het COL-UU.

¹ VU, UvA, Erasmus Universiteit, Universiteit Leiden en U.U.

² In de gesprekken met experts is de topiclijst aangepast en is het woord participanten vervangen door studenten.

Resultaten

De resultaten van de focusgesprekken met betrekking tot de factoren die gerelateerd zijn aan het studiesucces zijn in drie onderwerpen ondergebracht, te weten 1) individuele kenmerken, 2) invloeden uit de omgeving, en 3) kenmerken van studie en universiteit. Deze rapportage bevat de onderzoeksresultaten die uit focusgesprekken met zowel studenten als experts (docenten, tutoren, studieadviseurs) van alle studenten voor deel 1 en 2, alleen voor de Faculteit Sociale Wetenschappen voor deel 3. Informatie van participanten uit de andere faculteiten die relevant is voor FSW is ook opgenomen in onderstaande resultaten.

1. Individuele kenmerken van de student met betrekking tot studiesucces

1.1 Motivatie:

Zowel experts als studenten wijzen erop dat studenten in het begin van de studie soms nog wat 'verloren' lijken, ze hebben eigenlijk al te vroeg moeten kiezen en weten nog niet precies wat ze van hun studie mogen verwachten of wat ze er van vinden. ("*Studenten mogen en moeten veel kiezen, maar allemaal net te snel.*")

Ook zijn de eerstejaarsvakken van de studie vaak algemener, bevatten ook 'saai verplichte kost' en wordt de studie pas leuker en persoonlijker na het kiezen van een studiepad in het tweede jaar.

Sommige experts hebben het idee dat studenten tegenwoordig steeds minder gemotiveerd zijn. Misschien studeren zij meer 'omdat het hoort' en omdat het vanzelfsprekend is om te gaan studeren, zonder dat ze er zelf heel enthousiast voor zijn. Ze zien het dan meer als een verlengde van de middelbare school (saai en verplicht) dan als een persoonlijke keuze waarin ze graag willen investeren.

Discipline / zelfstandigheid:

Zowel uit de studentengroep als uit de expertgroep komt naar voren dat discipline en zelfstandigheid factoren zijn die studiesucces positief beïnvloeden. Dit blijft zich vermoedelijk door leeftijd en studie-ervaring ontwikkelen. Bij sommige studenten zijn deze factoren al aanwezig. Bij anderen kunnen discipline en zelfstandigheid enerzijds in de loop der jaren toenemen. Anderzijds is het mogelijk dat het gebrek aan discipline minder problematisch wordt omdat hun intrinsieke motivatie tijdens hun studie toeneemt. In dit verband hebben studenten verschillende meningen over structuur en regels binnen de studie. De een klaagt over 'schoolseheid' en vindt colleges al snel tijdverspilling ('ik kan in die tijd sneller zelf het boek lezen'), de ander wil meer structuur, meer begeleiding en meer opdrachten.

Sommige experts vinden het een goed idee als er meer expliciete 'skills-training' zou zijn voor het plannen en structureren van de bachelorscriptie of al eerder van studeren an sich. Hierin zou aan de orde kunnen komen:

- vermogen om *alleen te studeren*, en om langdurig 'passief' te leren
- vermogen om in drukke omgeving of *in groepsverband* te studeren.
- vermogen om *een planning te maken en zich daaraan te houden*
- gebruikmaken van *vrienden als positieve externe prikkels* of als *studiegroep*

Ondernemendheid

Zelf naar de tutor of studie-adviseur stappen, zelf informatie zoeken is voor de een vanzelfsprekend, voor de ander een lastige stap. Studenten klagen soms dat ze '*echt alles zelf moeten uitzoeken*', terwijl sommige experts juist opmerken dat ze hen '*nog net geen ontbijt op bed brengen!*' en '*een goede metafoor is het woordenboek: je moet hem wel zelf openslaan, maar de informatie is er dan ook.*'

Taalvaardigheid

Voornamelijk in de gesprekken met niet-westerse allochtone studenten (farmacie) wordt een gebrek aan taalvaardigheid als een belemmerende factor bij het studeren gezien. Studenten wijzen erop dat docenten hier verschillend mee omgaan, wat zij als *oneerlijk* ervaren. Experts vinden het moeilijk om te beslissen hoe zij om kunnen gaan met studenten die de stof goed beheersen, maar de taal niet. Studenten vinden het frustrerend dat zij steeds dezelfde fouten maken of veel tijd aan taalvaardigheden te moeten besteden. Aangeboden *taalcursussen* worden zowel positief als negatief beoordeeld. Ook sommige Nederlandse studenten hebben

moeite met spelling of grammatica, of met het lezen van grote hoeveelheden Engelse literatuur. Dit wordt echter gezien als beginnersprobleem.

2. Invloeden van de omgeving op het studiesucces

2.1 Vrienden/ studentenleven

Zowel uit de focusgroepen van de studenten, als die van de experts, komt naar voren dat vrienden en 'het studentenleven' belangrijke invloed kunnen hebben op de studievoortgang. Vrienden, studieverenigingen etc. kunnen de student afleiden van hun studie. Studenten ervaren soms 'sociale druk' om te feesten in plaats van te studeren. Tegelijkertijd zien zij ook positieve effecten van contact met medestudenten. Zij praten samen over hun studie, ervaren de sociale controle van studievrienden als positief. Sommige experts geven aan dat een niet academisch geschoolde vriendengroep of familie een belemmering kan zijn. De student kan zich hierdoor schamen en zichzelf proberen te profileren als 'scholier' met 'huiswerk' in plaats van als student met intrinsieke motivatie.

2.2 Ouders

Zowel experts als studenten vinden ouders een belangrijke factor in het kader van studiesucces. Zij vinden het moeilijk om precies te zeggen hoe het gedrag van ouders effect heeft op studiesucces. Uit de persoonlijke verhalen van de studenten komen vaak meerdere kanten van het verhaal naar voren. Bij de eerstegeneratiestudenten voelt een groep zich gesteund en gestimuleerd door hun ouders. Ouders benadrukken dat zij zelf nooit de kans hebben gehad en stimuleren hun kind om hun uiterste best te doen. Een tweede groep 1° GS is nooit echt aangemoedigd zijn om aan de universiteit te gaan studeren. Hun ouders vinden het belangrijker dat zij gaan doen wat ze leuk vinden dan dat dit een universitaire graad oplevert. Tot slot zijn er 1° GS die het jammer vinden dat ze weinig met hun ouders over hun studie kunnen praten en dat ze weinig praktische hulp van hun ouders krijgen. Ook bij de niet-1° GS is er variatie in de mate waarin zij hun studie thuis (kunnen) bespreken. Ook zij zijn in meer of mindere mate door hun ouders gestimuleerd of juist meer 'losgelaten'.

2.3 Broers en zussen

Met name oudere broers en zussen kunnen een positieve factor zijn in het studiesucces van studenten. 1° GS vertellen dat zij het prettig vinden dat hun oudere broer of zus al weet hoe het is om te studeren en zaken daaromheen te regelen. Maar ook studenten met hoger opgeleide ouders geven soms aan dat hun broer of zus een steun of inspiratie is. In de expert-groepen (farmacie) komt naar voren dat niet-westerse allochtone studenten soms meer 'last' hebben van zorgtaken binnen de familie (meer verantwoordelijkheid richting familie en daardoor minder nadruk op de eigen studie),

Samengevat zijn er verschillende factoren waarin de familie meer of minder ondersteunend kan zijn (praktische hulp, inhoudelijk bijdragen aan studie, financiële ondersteuning etc.) Al deze factoren lijken wel samen te hangen met opleidingsniveau, en achtergrond (autochtoon/allochtone families), maar toch is er niet direct te voorspellen in welke richting dit verband is.

2.4 Nevenactiviteiten

Wanneer studiesucces gezien wordt als de lengte van de studietijd, dan vinden zowel studenten als experts dat activiteiten naast de studie (vereniging, werk, reizen, buitenlandervaring) zorgen voor 'minder studiesucces'. Zij zijn het echter niet met deze definitie eens en vinden dat voorgaande activiteiten juist 'meer studiesucces' opleveren aangezien de student werkt aan zijn of haar persoonlijke en academische ontwikkeling. Verschillen in achtergrond en financiële situatie zorgen er voor er verschil is in de hoeveelheid tijd die de student aan *betaald werk* besteedt of moet besteden. Dit kan ten koste gaan van hun studie. Hoewel het aangaan van een lening mogelijk is, lijkt het erop dat de meeste studenten betaald werk toch zien als een *noodzaak*.

3. Kenmerken van studie en universiteit die gerelateerd zijn aan studiesucces

3.1 Begeleiding en informatie

Persoonlijke begeleiding bij keuzes die de student maakt.

Zowel student als expert geeft aan dat de studenten aan de Universiteit Utrecht *veel keuzevrijheid hebben*. Studenten zijn ambitieus en willen veel bereiken tijdens hun studie, maar kunnen vaak niet overzien welke keuzes verstandig zijn om hun doelen te bereiken. Hierdoor ontstaat keuzestress. Studenten geven daarom aan dat ze graag eens *met iemand willen sparren* die hun kan begeleiden in het maken van de juiste keuzes. Nu hebben ze vaak het gevoel dat ze niet serieus worden genomen. Docenten hebben geen tijd en studieadviseurs weten te weinig over de inhoudelijke mogelijkheden. Hun tijd is gelimiteerd. Experts beamen dit door aan te geven dat studenten *te vroeg te veel keuzes* moeten maken. Hier zijn zij vaak nog niet aan toe. Keuzevrijheid is te groot. Studenten hechten over het algemeen veel waarde aan persoonlijke benadering die hen het gevoel geeft dat ze gezien worden.

Wanneer een student tijdens de eerste fase van de bachelor geen of verkeerde keuzes heeft gemaakt ten aanzien van zijn masterkeuze, dan vinden zowel studenten als experts het niet erg dat studenten hierdoor vertraging op lopen.

Tutoraat (FSW)

In het eerste jaar is er een actief tutoraat. Daarna is de begeleiding bij de meeste opleidingen optioneel. In het tweede en derde jaar verandert de tutor en is deze vaak onbekend. De drempel om naar tutor te gaan is hierdoor groot. Studenten zouden het prettig vinden om dezelfde tutor tijdens de gehele bachelor te houden.

Experts geven aan alleen twijfelgevallen op te kunnen roepen <37,5 ECT. Zij zouden ook graag de student helpen die met "keuzestress" of risico op uitval rondloopt, maar geven aan niet te weten wie deze studenten zijn.

Tot slot wordt er een aanbeveling gedaan om de begeleiding te verbeteren. Bij orthopedagogiek maken studenten een reflectiedossier dat onderdeel uitmaakt van de beoordeling. Wanneer dit dossier incompleet is volgt er geen bachelordiploma. De tutor monitort zo de voortgang van de student en vinden studenten (volgens de experts) prettig.

Informatievoorziening

Digitaal

Over het algemeen ervaren studenten de informatievoorziening van de universiteit onder de maat. De website van de universiteit is onoverzichtelijk en het is niet duidelijk waar of bij wie de student informatie kan vinden. De verschillende websites lijken los van elkaar te staan waardoor er geen structuur zichtbaar is. Studenten blijken elkaar via gesloten groepen op facebook op de hoogte te houden van procedures. Experts vinden dat studenten eigen initiatief moeten kunnen nemen om aan informatie te komen. Zij geven aan dat de UU veel informatie geeft, maar dat de structuur ontbreekt.

Interpersoonlijk

Ook geven studenten aan dat zij niet goed weten voor welke informatie ze bij wie moeten zijn. Ook geven ze aan dat de verschillende experts het zelf niet weten. Ze voelen zich soms van het kastje naar de muur gestuurd. Het verschil tussen de studieadviseur en de tutor is hen niet goed duidelijk en sommigen geven aan helemaal niet te weten of zijn een tutor hebben bij wie ze terecht kunnen. Zij beamen dat dit in de FI-week wordt verteld, maar geven aan dat ze deze informatie in de loop van hun studie niet goed meer kunnen herinneren. Experts zien in dat studieadviseurs moeilijk bereikbaar zijn en dat er een hoge drempel is om bij hen langs te gaan. Zij geven aan dat studenten in de FI week zoveel informatie krijgen dat het vrijwel niet mogelijk is al deze informatie naderhand nog te kunnen herinneren.

3.2. Regels

Regels waarmee universiteit inzet van student wil vergroten

(Minimaal een 4 halen om deel te kunnen nemen aan de aanvullende toets, de aanwezigheidsverplichting en andere maatregelen).

Studenten zijn van mening dat deze regels niet altijd goed aansluiten bij het nemen van eigen verantwoordelijkheid. Hierdoor kunnen zij keuzes maken die hun studievoortgang belemmert. *"Als ik denk dat ik geen vier haal, dan maak ik het tentamen niet zodat ik die nog kan herkansen."* Of: *"De ene toets maak ik voor minimaal een vier zodat ik die in de herkansing beter haal"*.

De aanwezigheidsverplichting wordt minder goed ontvangen wanneer de inhoud van de hoorcolleges/werkgroepen weinig toevoegt aan de verplichte literatuur.

Studenten zien het in mindering brengen van het eindcijfer bij afwezigheid en het wekelijks inleveren van huiswerk voor een cijfer als schools, belerend en onwenselijk.

Bindend Studie Advies (BSA)

Het BSA is volgens studenten een goede externe motivator die studiesucces bevordert. De eisen van het BSA mogen wat studenten betreft best worden verhoogd. Het biedt duidelijkheid en studenten weten waar ze aan toe zijn. Het stimuleert de student om harder te werken als hij achter ligt op schema. Volgens experts draagt het BSA bij aan een sterkere binding tussen student en studie.

De procedure die studenten dienen te volgen om wegens omstandigheden uitzondering te krijgen op het BSA wordt door studenten als omslachtig en bureaucratisch ervaren. Wanneer de student in het voorjaar weet dat hij door omstandigheden het BSA niet haalt, dient hij te wachten met het indienen van een aanvraag tot en met juli. Eind augustus volgt er dan een definitieve uitslag. Dit bezorgt (volgens de studenten onnodige) onzekerheid.

Langstudeerboete

Zowel experts als studenten zien de langstudeerboete als een maatregel die een positieve invloed heeft op motivatie en studiesucces. Het is een negatieve vorm van extrinsieke motivatie. De regel wordt met name wanneer de student vertraagt door onmacht en omdat een financiële prikkel niet elke student even hard zal raken als onrechtvaardig ervaren. Studenten geven wel aan dat ze proberen de boete te vermijden en dat ze zich onder meer druk voelen staan om snel af te studeren. Met het oog op deze maatregel blijken ouders hun kinderen te stimuleren om met hun studie op schema te blijven.

3.3. Invulling van onderwijs

Deskundigheid in het onderwijs (docent en onderwijskwaliteit)

Studenten zijn het er over eens dat de kwaliteit van het onderwijs behoorlijk verschilt. Daar waar sommige docenten kunnen een helder gestructureerd en geïllustreerd college geven lijken anderen ongemotiveerd en ongeïnteresseerd. Dit wekt frustratie op bij studenten. Zowel studenten als experts bevelen expliciet aan dat de docentkwaliteit verbeterd mag worden. Het betreft zowel hoorcollege als werkgroepdocenten.

Sommige studenten vinden dat de kennis in de bachelorjaren te veel op common sense berust. Zij worden o.a. door het gebruik van schoolse onderwijsvormen te weinig uitgedaagd. Experts vinden dat er best hoge eisen aan studenten gesteld mogen worden. Studeren aan de universiteit is volgens hen immers een privilege.

Aantal contacturen

Met name in het eerste jaar geven studenten aan dat het aantal contacturen het leggen van sociale binding met medestudenten in combinatie met steeds nieuwe samenstelling van werkgroepen bemoeilijkt. *“Studenten gaan gauw weg na een (hoor/werk)college. Ik heb daardoor weinig vrienden kunnen maken, dat had ik meer gewild”.*

Het hebben van veel vrije tijd motiveert niet. Studenten begrijpen waarom er weinig contacturen zijn, maar vinden het fijn om in een studiegroep de discussie nog eens voort te zetten of met ouderejaarsstudenten het vak onderzoeksmethoden nog eens te bespreken. Zij vragen daarom om optionele lessen, de mogelijkheid tot bijles, samen studeren of meer uren studeren in het eerste jaar die in de loop der jaren worden afgebouwd, zo bewerkstelligt je immers groei in verantwoordelijkheid en zelfstandigheid.

Tot slot pleiten experts voor het gelijk houden van werkgroepen in eerste jaar.

Experts vinden dat de huidige contacturen een minimum zijn, maar vragen zich af of meer contacturen het studiesucces bevordert. Zij denken dat een grotere inzet op de inhoudelijke binding met studie bijdraagt aan vergroting van het studiesucces.

Toetsing en groepswork

Zowel expert als student geeft aan dat studenten behoefte hebben aan inhoudelijk contact met de docent.

Er wordt veel nadruk gelegd op groepswork. Daardoor weten studenten niet goed hoe hun individuele prestaties zijn. Zij willen daarom graag vaker een beoordeling op hun individuele werk. Ook geven studenten aan dat duo's prettig werken bij opdrachten, maar het de inzet en het niveau van hun medestudent heeft invloed op hun prestatie. Over opdrachten in grotere

groepen (4) zijn de meningen verdeeld. Het bevordert samenwerking, maar kans op ongelukkige samenwerking en freeridgedrag is groot.

3.4. Studiefaciliteiten

Studenten zien de universiteitsbibliotheek (UB) (breder genomen: het studeren in een universiteitsgebouw) als een plek die bijdraagt aan het vergroten van hun studiesucces. Studeren in de UB draagt zowel bij aan het concentratievermogen als de discipline van de student. Hoewel de UB als studieplek zeer positief gewaardeerd wordt ondervindt de student frustraties als het gaat om het aantal beschikbare werkplekken. Hiermee houdt direct verband dat de frustratie toeneemt wanneer werkplekken onnodig en oneerlijk (lang) bezet zijn zonder dat er gewerkt wordt.